

Rapport

MENINGEN OVER EN KENNIS VAN DE PROVINCIE

Peiling I&O Research i.o.v. Vrij Nederland
November 2018 – Februari 2019

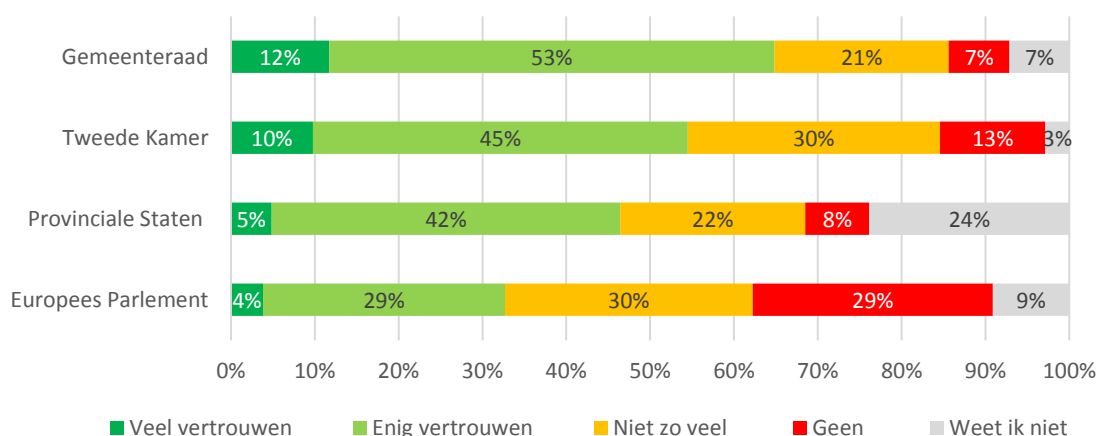
Kiezers: Provinciale Staten niet afschaffen

Minder vertrouwen in Provinciale Staten dan in gemeenteraad of Tweede Kamer

Nederlanders hebben meer vertrouwen in hun gemeenteraad (65%) dan in de Tweede Kamer (55%) of Provinciale Staten (47%). Het lagere vertrouwen in de provincie wordt ten dele verklaard door de grote onbekendheid met dit vertegenwoordigend lichaam (24% weet het niet). Per saldo hebben nog altijd meer mensen wél vertrouwen in Provinciale Staten (47%) dan níet (30%).

Dat laatste geldt niet voor het Europees Parlement: in het EP hebben bijna twee keer zoveel mensen geen vertrouwen (59%) als wel (33%).

Hoeveel vertrouwen heeft u in:

Het vertrouwen in de overheid is onder lager opgeleiden lager dan onder hoger opgeleiden. Dat verschil neemt toe naarmate de schaal waarop die overheid opereert groter is. In het Europees Parlement hebben hoger opgeleiden ruim twee keer zo veel vertrouwen als lager opgeleiden (46% versus 21%, factor 2,2). Voor de Tweede Kamer is dat factor 1,7, voor Provinciale Staten en gemeenteraad 'slechts' factor 1,2.

Voldoende draagvlak voor Eerste Kamer en Provinciale Staten

Er is nog steeds voldoende draagvlak voor Eerste Kamer en Provinciale Staten. Slechts 15 procent vindt dat de Eerste Kamer moet worden afgeschaft, twee derde (65%) vindt van niet. Eveneens een minderheid (16%) wil de Provinciale Staten afschaffen, 59% wil dat niet.

Omgekeerd is de helft van de kiezers van mening dat 'Voor een goed bestuur van Nederland een apart bestuur voor provincies nodig is'. Een kwart (26%) is het hiermee oneens en nog eens 25 procent weet het niet.

Provinciebestuurders in randprovincies veel bekender dan in Randstad-provincies

Provinciebestuurders zijn niet erg bekend. Op de vraag 'Kent u Commissaris van de Koning van uw provincie?' antwoordt 39 procent bevestigend en een kwart zegt de ook de naam te kennen, wat in 80 à 90 procent van de gevallen blijkt te kloppen als respondenten gevraagd wordt de naam in een open veld te noteren.

De bekendheid van provinciebestuurders in de randprovincies is beduidend hoger dan in Randstad-provincies.

De bekendste Commissaris van de Koning is Jetta Klijnsma van Drenthe, spontaan bekend bij de helft van de Drenten. Daarna volgen Theo Bovens (Limburg), René Paas (Groningen), Han Polman (Zeeland) en Clemens Cornielje (Gelderland).

De bekendheid van gedeputeerden is half zo groot: 21 procent zegt er een of meer te kennen, 12 procent bij naam. Sietske Poepjes (gedeputeerde in Friesland) is de bekendste. Jo-Annes de Bat is in Zeeland vrij bekend. Beiden worden door circa een kwart van de inwoners van hun provincies spontaan genoemd.

Kiezers gaan (ook) bij PS-verkiezingen voor de inhoud

Voor de kiezers zal – net als vier jaar geleden en net als bij andere verkiezingen – bij de Provinciale Statenverkiezingen de inhoud prevaleren. Driekwart (76%) zegt vooral het beleid van de provincie te willen beïnvloeden met zijn of haar stem. In februari 2015 (een maand voor de verkiezingen) was dat 81 procent.

Een derde wil met zijn stem het kabinet steunen en een kwart wil het juist straffen. 'Steuners' vinden we vooral bij kiezers die in 2017 stemden op VVD en CU. Onder D66-kiezers uit 2017 is die loyaliteit een stuk lager.

De 'straffers' zijn vooral te vinden bij PVV-, SP- en 50 Plus-kiezers uit 2017¹. Degenen die in 2017 stemden op GroenLinks of PvdA gaan in maart niet meer dan gemiddeld naar de stembus om het kabinet te straffen. Een electorale strategie die gericht is op het wegsturen van het kabinet, zal voor deze partijen waarschijnlijk weinig electorale vruchten afwerpen.

Milieu, energie & klimaat belangrijkste onderwerp bij PS-verkiezingen

Milieu, energie & klimaat (51%), *regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer* (48%) en *duurzame ruimtelijke ontwikkeling* (44%) zijn de belangrijkste thema's voor kiezers en alle drie onderwerpen hebben aan belang gewonnen ten opzichte van vier jaar geleden.

De kerntaak *regionale economie* daarentegen is duidelijk minder belangrijk geworden (het belang daalde van 52% naar 41%). In iets minder mate geldt dat ook voor *kwaliteit van het openbaar bestuur* (van 36 naar 29%).

Meer informatie

- Peter Kanne, p.kanne@ioresearch.nl, 06-31943707

Verantwoording

Dit blijkt uit landelijk representatief onderzoek van I&O Research onder 3.145 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek werd uitgevoerd van 22 tot en met 27 november 2018, in opdracht van Vrij Nederland.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

*Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van ***I&O Research*** en ***Vrij Nederland*** als bron.*

---

¹ En kiezers van FvD, maar hier zijn relatief weinig waarnemingen gerealiseerd.

1. Bekendheid provinciale bestuurders

1.1 Commissarissen van de Koning bekender dan gedeputeerden

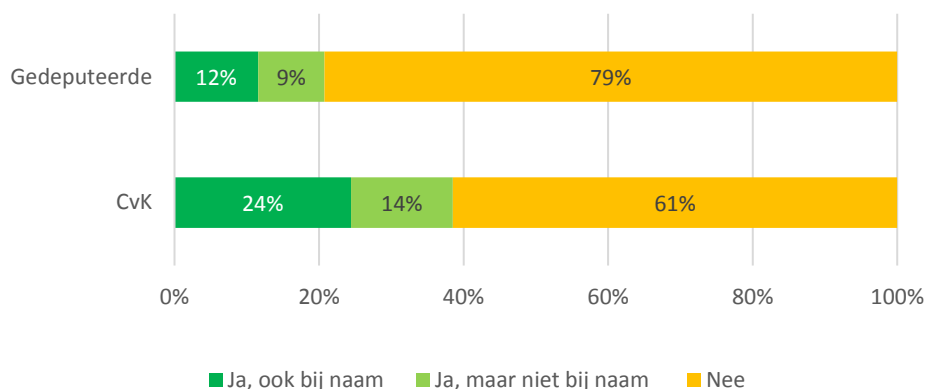
Provinciebestuurders zijn niet erg bekend. Op de vraag 'Kent u Commissaris van de Koning van uw provincie?' antwoordt 39 procent bevestigend en een kwart (24%) zegt de ook de naam te kennen, wat in 80 à 90 procent van de gevallen blijkt te kloppen als respondenten gevraagd wordt de naam in een open veld te noteren.

De bekendheid van gedeputeerden is ongeveer half zo groot: 21 procent zegt er een of meer te kennen, 12 procent bij naam. Ook bijvoorbeeld gedeputeerden die door het vakblad Binnenlands Bestuur zijn genomineerd als beste bestuurder (Floor Vermeulen, Zuid-Holland; Michiel Scheffer, Gelderland; Dennis Straat, Utrecht) zijn bij het grote publiek nauwelijks of niet erg bekend.

Wat opvalt is dat de bekendheid van de provinciebestuurders in randprovincies beduidend hoger is dan in Randstad-provincies.

Figuur 1.1

Kent u Commissaris van de Koning / Gedeputeerde(n) van uw provincie?

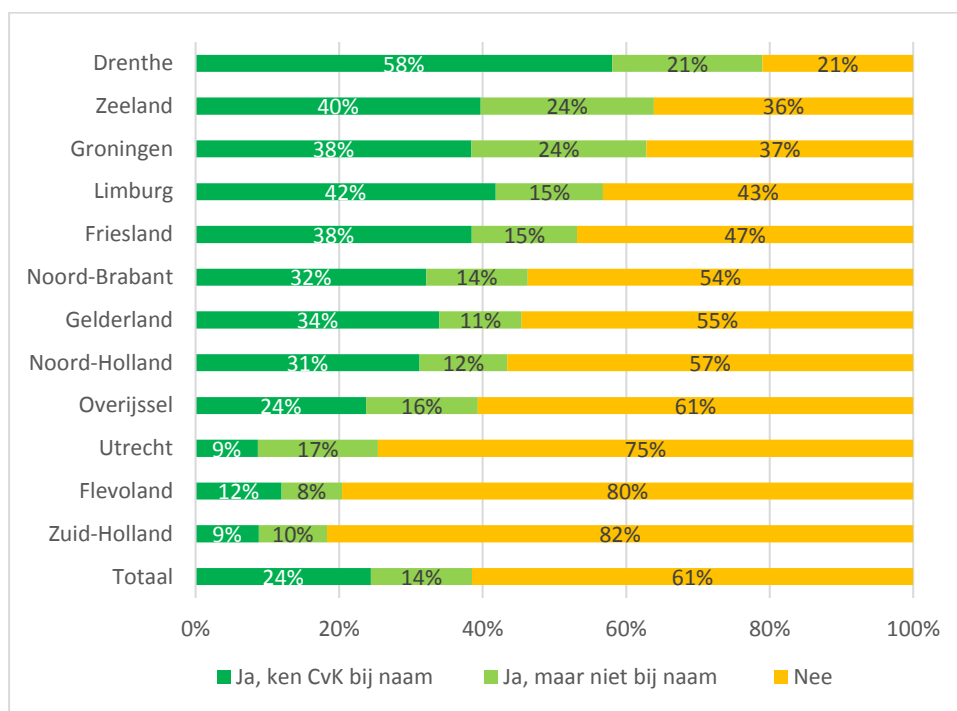
1.2 Commissarissen van de Koning in randprovincies redelijk bekend

De bekendste Commissaris van de Koning is Jetta Klijnsma van Drenthe. Zij is spontaan bekend bij ongeveer de helft van de Drenten. Daarna volgen Theo Bovens van Limburg, René Paas van Groningen, Han Polman van Zeeland en Clemens Cornielje van Gelderland.

In de noordelijke provincies (Drenthe, Groningen en Friesland) zijn Commissarissen van de Koning het bekendst, gevolgd door de zuidelijke provincies (Zeeland, Limburg en Noord-Brabant).

Figuur 1.2

Kent u de Commissaris van de Koning van uw provincie?

Tabel 1.1

Bekendste Commissarissen²

	bekend bij % van provincie-inwoners
Jetta Klijnsma (Drenthe)	50%
Theo Bovens (Limburg)	36%
René Paas (Groningen)	32%
Han Polman (Zeeland)	32%
Clemens Cornielje (Gelderland)	32%

² Percentages komen niet precies overeen met die uit figuur 1.2, aangezien niet iedereen die zegt de CvK te kennen ook echt de juiste naam noemt.

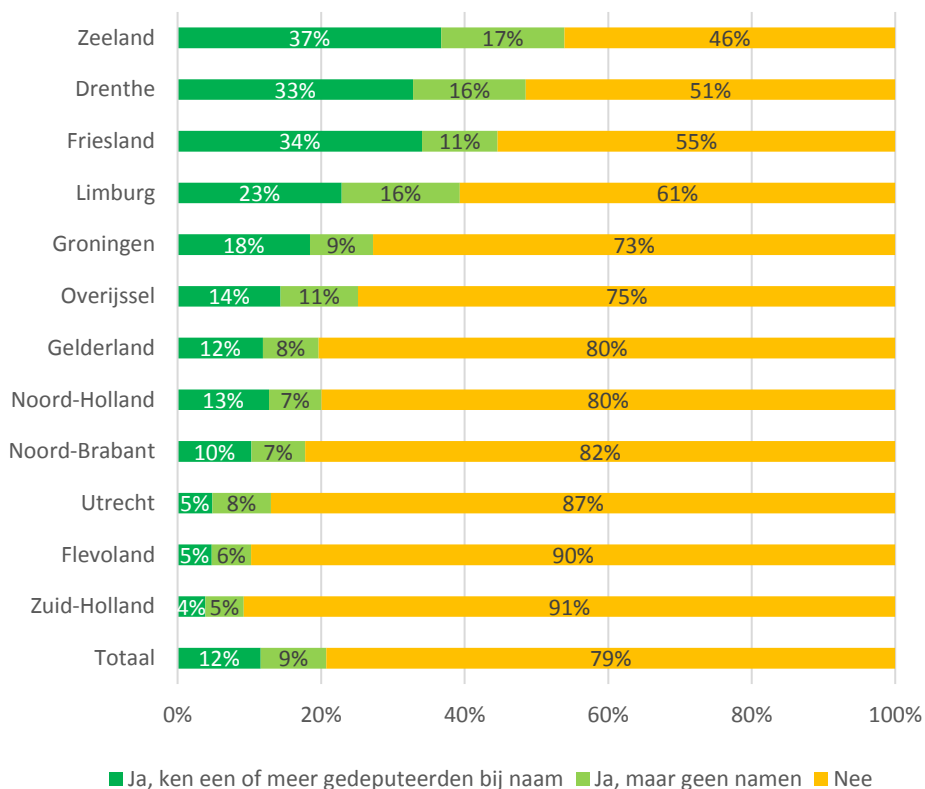
1.3 Gedeputeerden in Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht minst bekend

Ook bij de bekendheidsvraag van de gedeputeerden zien we dat bestuurders in de noordelijke en zuidelijke provincies nog redelijk bekend zijn (al is het – gezamenlijk – half zo veel als de CvK's). Gedeputeerden van Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht komen niet boven de 2 procent bekendheid.

Sietske Poepjes (gedeputeerde in Friesland) is de bekendste. Jo-Annes de Bat is in Zeeland vrij bekend. Beiden worden door circa een kwart van de inwoners van hun provincies spontaan genoemd.

Figuur 1.3

Kent u gedeputeerden van de Provinciale Staten van uw provincie? Kunt een naam noemen van een gedeputeerde?

Tabel 1.2

Kent u gedeputeerden van de Provinciale Staten van uw provincie? Kunt een naam noemen van een gedeputeerde?

Bekendste gedeputeerden	spontaan genoemd door % van provincie-inwoners
Sietske Poepjes (Friesland)	26%
Jo-Annes de Bat (Zeeland)	23%
Henk Brink (Drenthe)	20%
Sander de Rouwe (Friesland)	17%
Ger Koopmans (Limburg)	14%
Ben de Reu (Zeeland)	14%

1.4 Bekendheid provinciebestuurders naar provincie

Drenthe

De bekendheid van de Commissaris van de Koning is – relatief – het hoogst in Drenthe. Bijna 80 procent zegt de CvK te kennen, waarvan 58 procent bij naam. Van die laatste groep geeft bijna negen op de tien (dus circa de helft van alle Drenten) het juiste antwoord: Jetta Klijnsma. Eén respondent zegt: *Mijn geheugen laat me even in de steek. Ik herken de Commissaris als ik haar zie. Ze heeft een lichamelijke beperking en een zeer positieve uitstraling op de mensen in haar nabijheid en de burgers van Drenthe. Sorry!*

De gedeputeerden zijn in Drenthe eveneens relatief bekend: de helft kent er één of meer, een derde zelfs bij naam. Henk Brink wordt het vaakst genoemd, gevolgd door Cees Bijl, Henk Jumelet en Tjisse Stelpstra.

Zeeland

Ook in Zeeland zijn de provinciebestuurders goed bekend. Bijna twee derde kent de CvK, 40 procent bij naam, waarvan wederom circa 85 procent de *juiste* naam noemt: Han Polman.

De helft van de Zeeuwen kent een of meer gedeputeerden, 37 procent bij naam. Jo-Annes de Bat wordt van de gedeputeerden het vaakst genoemd (door ruim 60% van die 37%, gevolgd door Ben de Reu).

Groningen

In Groningen kent 63 procent de CvK, waarvan 38 procent bij naam. Van deze 38 procent weet zo'n 85 procent dat het René Paas is.

Gedeputeerden zijn in Groningen iets minder bekend: 27 procent kent gedeputeerden, waarvan 18 procent bij naam. Patrick Brouns (ook wel Brauns, Broens, Bruins genoemd) is het meest bekend.

Limburg

Ook in Limburg is de CvK goed bekend: 57 procent zegt hem te kennen, 42 procent bij naam. Bijna iedereen noemt Theo Bovens, soms met de toevoeging 'gouverneur' (in Limburg zelf wordt deze titel nog gebezigd.) Iemand anders zegt: 'voormalig wethouder van Maastricht, een echte carnavalsvierder' Qua bekendheid van de gedeputeerden neemt Limburg eveneens een vierde positie in: 39 procent zegt een gedeputeerde te kennen waarvan 23 procent bij naam. Ger Koopmans is de bekendste, gevolgd door Eric Geurts.

Friesland

In Friesland zijn gedeputeerden (gezamenlijk) wat bekender dan de CvK. Ruim de helft (53%) zegt de CvK te kennen, 38 procent bij naam. Van deze 38 procent noemt driekwart de juiste naam: Arno Brok. Van de Friezen kent 45 procent gedeputeerden, een derde bij naam. Van deze 34 procent noemt driekwart Sietske Poepjes, circa de helft Sander de Rouwe.

Noord-Brabant

De CvK van Noord-Brabant – Wim van de Donk – is eveneens relatief bekend. 46 procent van de Brabanders zegt de CvK te kennen, waarvan 32 procent bij naam. Van deze 32 procent noemt bijna iedereen Van de Donk.

De bekendheid van de gedeputeerden is gemiddeld te noemen: 18 procent kent er een of meer, waarvan 10 procent bij naam. Hiervan is Anne-Marie Spierings de bekendste: door een derde van die 10 procent (dus zo'n 3 procent van het totaal) spontaan genoemd. Na Spierings wordt Johan van den Hout het meest genoemd.

Gelderland

Clemens Cornielje is de langstzittende Commissaris (hij trad in 2005 aan) en ook hij is vrij bekend in zijn provincie: 45 procent van de Gelderlanders zegt de CvK te kennen, waarvan 34 procent bij naam. Van deze 34 procent noemt nagenoeg iedereen Cornielje. Sommige respondenten weten dat hij ziek is 'Clemens Cornielje, zolang zijn gezondheid hem in staat stelt te werken'.

De bekendheid van de gedeputeerden is gemiddeld: 20 procent kent er een of meer, waarvan 12 procent bij naam. Hiervan kent een derde Conny Bieze en iets meer dan een kwart Jan Markink.

Noord-Holland

De bekendheid van de CvK van Noord-Holland ligt - met 43 procent - nog net boven het gemiddelde. Een op de drie (31%) zegt de CvK bij naam te kennen, en uit de (open) antwoorden blijkt dat ook te kloppen. Het merendeel noemt Johan Remkes (op dat moment inderdaad nog in functie). Op 7 januari 2019 werd Remkes opgevolgd door Arthur van Dijk, wat veel respondenten ook weten: 'Johan Remkes, maar die wordt opgevolgd door, helaas geen vrouw, maar door de heer van Dijk, dacht ik.'

Eén op de vijf (20 procent) kent gedeputeerden, 13 procent bij naam. Hiervan kent ruim 40 procent (5% van allen) Elisabeth Post, een derde (4% van allen) Jaap Bond. Joke Geldof volgt op afstand.

Overijssel

De bekendheid van Commissaris en gedeputeerden in Overijssel lijkt sterk op het gemiddelde.

Bijna 40 procent zegt de CvK te kennen, waarvan 24 procent bij naam. Van deze 24 procent blijkt ruim de helft de naam - Andries Heidema - toch (nog) niet te kunnen noemen. Vaak wordt Ank Bijleveld - de vorige CvK - nog genoemd, of: 'hij was burgermeester van Deventer, naam is me ontschoten'.

Een kwart zegt een of meer gedeputeerden te kennen, 14 procent bij naam. Eddy van Hijum en Bert Boerman worden het meest genoemd, gevolgd door Hester Maij.

Utrecht

Vanaf Utrecht raakt de naamsbekendheid van de provinciebestuurders onder het gemiddelde.

Een kwart zegt de CvK te kennen, waarvan 9 procent bij naam. Deze 9 procent noemt in bijna alle gevallen Willibrord van Beek.

Een op de acht kent een of meer gedeputeerden, waarvan 5 procent bij naam. Pim van den Berg en Dennis Straat worden elk door iets minder dan de helft (door zo'n 2 procent van allen) genoemd.

Flevoland

Eén op de vijf Utrechtse zegt de Commissaris van Flevoland te kennen, waarvan 12 procent bij naam. Zij noemen nagenoeg allemaal Leen Verbeek.

Eén op de tien kan een gedeputeerde noemen. Dit zijn nog zo weinig respondenten dat geen enkele naam vaker dan 2 keer genoemd wordt.

Zuid-Holland

Het laagst is de bekendheid van de provinciale bestuurders in Zuid-Holland.

Slechts 18 procent kent de CvK, waarvan 9 procent bij naam. Hiervan geeft iets meer dan de helft de juiste naam: Jaap Smit. Meerdere keren wordt de vorige CvK genoemd: Jan Franssen.

In feite kent dus slechts 5 procent de CvK van Zuid-Holland bij naam.

Ook de gedeputeerden zijn relatief onbekend. Slechts 9 procent zegt er een of meer te kennen, maar 4 procent kan een naam noemen. Jeannette Baljeu en Floor Vermeulen worden het meest genoemd: elk 1 procent.

2. Redenen om te stemmen bij PS-verkiezingen

2.1 Speelt meerderheid in Eerste Kamer mee in stem bij PS-verkiezingen?

Hoewel het onderzoek eind november 2018 is uitgevoerd (vier maanden voor de PS-verkiezingen), zei op dat moment al een groot deel te willen gaan stemmen bij de Provinciale Statenverkiezingen (60% zeker, 22% waarschijnlijk). Deze groep is - middels vier stellingen - gevraagd in hoeverre de relatie tussen de Provinciale Statenverkiezingen en de zetelverdeling in de Eerste Kamer een rol speelt. Voor het kabinet Rutte is het van belang dat de meerderheid die de vier coalitiepartijen nu hebben in beide Kamers na maart 2019 behouden blijft. Volgens de peilingen ziet het daar nu niet naar uit.

Eerst is gevraagd of men bekend is met het gegeven dat met de Provinciale Statenverkiezingen indirect ook de leden van de Eerste Kamer worden gekozen. Bijna zeven op de tien kiezers zeggen dit te weten.

Voor de kiezers zal – net als vier jaar geleden en net als bij andere verkiezingen – de inhoud prevaleren. Driekwart (76%) zegt vooral het beleid van de provincie te willen beïnvloeden met zijn of haar stem. In februari 2015 (een maand voor de verkiezingen) was dat 81 procent.

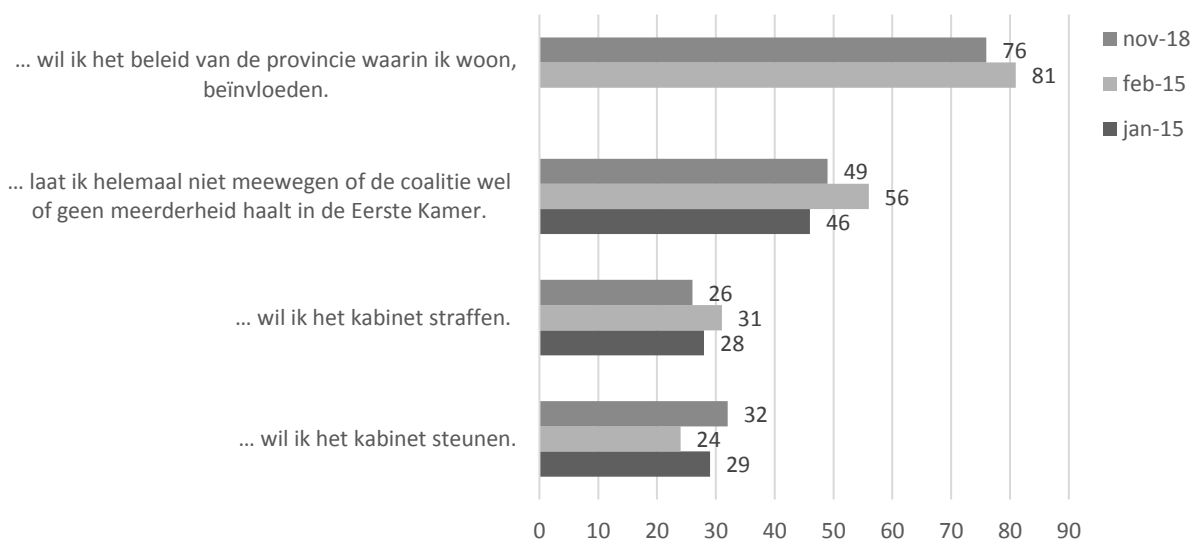
Een derde (32%) wil met zijn stem het kabinet steunen en een kwart (26%) wil het juist straffen.

De 'steuners' vinden we vooral bij kiezers die in 2017 stemden op VVD (89%) en CU (70%). Onder CDA-kiezers (68%) en D66-kiezers (57%) uit 2017 is die loyaliteit (een stuk) lager.

De 'straffers' zijn vooral te vinden bij degenen die in 2017 stemden op PVV (57%), SP (54%) of 50 Plus (49%)³. Degenen die in 2017 stemden op GroenLinks (34%) of PvdA (32%) gaan in maart niet meer dan gemiddeld naar de stembus om het kabinet te straffen. Een electorale strategie die gericht is op het wegsturen van het kabinet, zal voor deze partijen waarschijnlijk weinig electorale vruchten afwerpen.

Figuur 2.1

Met mijn stem bij Provinciale Statenverkiezingen... (% helemaal of grotendeels mee eens)

³ En kiezers van FvD, maar hier zijn relatief weinig waarnemingen gerealiseerd.

Tabel 2.1

Motivatie stemgedrag PS-verkiezingen (2015 & 2019). Met mijn stem bij Provinciale Statenverkiezingen... (% helemaal of grotendeels mee eens, uitgesplitst naar stemgedrag bij vorige TK-verkiezingen)

	TOTAAL			VVD			CDA			D66			CU		
	jan	feb	nov	jan	feb	nov	jan	feb	nov	jan	feb	nov	jan	feb	nov
Met mijn stem bij Provinciale Statenverkiezingen...	15	15	18	15	15	18	15	15	18	15	15	18	15	15	18
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
... wil ik het kabinet steunen.	29	24	32	85	77	89	32	18	68	34	31	57	18	24	70
... wil ik het kabinet straffen.	28	31	26	5	5	5	31	34	9	17	22	7	15	23	3
... laat ik helemaal niet meewegen of de coalitie wel of geen meerderheid haalt in de Eerste Kamer.	46	56	49	40	51	33	51	59	51	52	64	56	50	60	62
... wil ik het beleid van de provincie waarin ik woon, beïnvloeden.	-	81	76	-	81	71	-	87	77	-	80	80	-	82	75

	TOTAAL			PVV			SP			PvdA			GL		
	jan	feb	nov	jan	feb	nov	jan	feb	nov	jan	feb	nov	jan	feb	nov
Met mijn stem bij Provinciale Statenverkiezingen...	15	15	18	15	15	18	15	15	18	15	15	18	15	15	18
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
... wil ik het kabinet steunen.	29	24	32	5	2	6	4	3	2	75	71	9	15	6	7
... wil ik het kabinet straffen.	28	31	26	75	73	57	58	62	54	6	5	32	15	25	34
... laat ik helemaal niet meewegen of de coalitie wel of geen meerderheid haalt in de Eerste Kamer.	46	56	49	38	48	37	41	52	39	46	50	60	65	69	56
... wil ik het beleid van de provincie waarin ik woon, beïnvloeden.	-	81	76	-	77	76	-	84	78	-	79	77	-	84	86

2.2 Kerntaken provincie

Provincies hebben – volgens het IPO, het Interprovinciaal Overleg – zeven kerntaken:⁴

1. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling, waaronder waterbeheer
2. Milieu, energie en klimaat
3. Vitaal platteland
4. Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer
5. Regionale economie
6. Culturele infrastructuur en monumentenzorg
7. Kwaliteit van het openbaar bestuur

In het onderzoek hebben we deze taken – plus drie ‘onjuiste’ taken – random voorgelegd aan de respondenten. We vroegen de kiezers welke van deze taken taken zijn van de provincie. Hoewel het gaat om ‘geholpen bekendheid’ lijken kiezers vrij goed te snappen wat provincies doen. Meer dan de helft van de kiezers zeggen te weten dat provincies zich bezighouden met *regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer* (64%), *duurzame ruimtelijke ontwikkeling* (56%), *regionale economie* (55%) en *milieu, energie en klimaat* (53%). Deze laatste taak is zelfs bekender geworden sinds 2015 (+6%). Dat de provincie zich ook met economie bezighoudt is juist minder bekend geworden (-6%).

Opvallend is wel dat men ook vaker is gaan denken dat *specialistische ziekenhuizen* en *jeugdzorg* tot de taken van de provincie behoren.

Tabel 2.2

Wat zijn volgens u de taken van de Provinciale Staten?

	JAN. 2015 (N=10.360)	NOV. 2018 (N=3.145)	VERSCHIL
Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer	61%	64%	+3%
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling	56%	56%	0
Regionale economie	61%	55%	-6%
Milieu, energie en klimaat	47%	53%	+6%
Kwaliteit van het openbaar bestuur	35%	37%	+2%
Culturele infrastructuur en monumentenzorg	38%	36%	-2%
Vitaal platteland	34%	36%	+2%
<i>Foute antwoorden:</i>			
Specialistische ziekenhuizen	7%	17%	+10%
Jeugdzorg en jeugdreclassering	10%	16%	+6%
Grensoverschrijdend onderwijs	9%	11%	+2%
Weet ik niet	15%	16%	+1%

⁴ Bron: <https://ipo.nl/over-de-provincies/de-zeven-kerntaken-van-de-provincies-test>

2.3 Milieu, energie & klimaat belangrijkste onderwerp voor de kiezers

Degenen die van plan zijn te gaan stemmen in maart, is gevraagd welke onderwerpen bij de partijkeuze een belangrijke rol spelen. *Milieu, energie & klimaat* (51%), *regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer* (48%) en *duurzame ruimtelijke ontwikkeling* (44%) zijn de belangrijkste thema's voor kiezers en alle drie onderwerpen hebben aan belang gewonnen ten opzichte van vier jaar geleden. De kerntaak *regionale economie* daarentegen is duidelijk minder belangrijk geworden (het belang daalde van 52% naar 41%). In iets minder mate geldt dat ook voor *kwaliteit van het openbaar bestuur* (van 36% naar 29%).

Tabel 2.3

Welke onderwerpen spelen voor u een belangrijke rol bij uw keuze van een partij voor de Provinciale statenverkiezingen? (Basis: van plan te gaan stemmen)

	JAN. 2015 (N=10.360)	NOV. 2018 (N=3.145)	VERSCHIL
Milieu, energie en klimaat	46%	51%	+5%
Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer	43%	48%	+5%
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling	40%	44%	+4%
Regionale economie	52%	41%	-11%
Kwaliteit van het openbaar bestuur	36%	29%	-7%
Vitaal platteland	25%	26%	+1%
Culturele infrastructuur en monumentenzorg	19%	19%	0
Specialistische ziekenhuizen	16%	17%	+1%
Jeugdzorg en jeugdreclassering	14%	13%	-1%
Grensoverschrijdend onderwijs	7%	7%	0
Weet ik niet	11%	10%	-1%

3. Meningen over de Provinciale Staten en Eerste Kamer

3.1 Vertrouwen in vertegenwoordigende lichamen

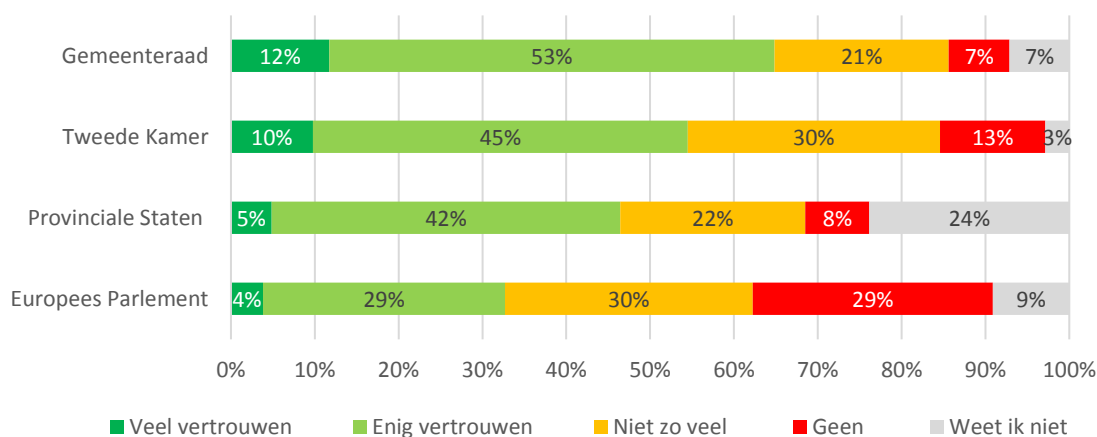
Nederland is een *high-trust society* als we de cijfers over vertrouwen in onze instituties vergelijken met die in het buitenland. Zo bleek onlangs opnieuw uit het Continu Onderzoek Burgerperspectieven van het SCP: meer dan 60 procent heeft vertrouwen in de rechtspraak, kranten of vakbonden en tussen de 55 en 60 procent heeft vertrouwen in Tweede Kamer en regering⁵.

Ook uit onderhavig onderzoek blijkt dat Nederlanders in meerderheid vertrouwen hebben in Tweede Kamer (55%) en gemeenteraad (65%). Het aandeel 'veel of enig vertrouwen in Provinciale Staten' ligt lager (47%), maar dat wordt ten dele verklaard door de grote onbekendheid (24%) met dit vertegenwoordigend lichaam. Per saldo zijn er meer mensen die vertrouwen in PS hebben (47%) dan niet (30%).

Dat laatste geldt niet voor het Europees Parlement: hier heeft een beduidend groter deel (59%) geen vertrouwen in dan wel (33%).

Figuur 3.1

Hoeveel vertrouwen heeft u in:

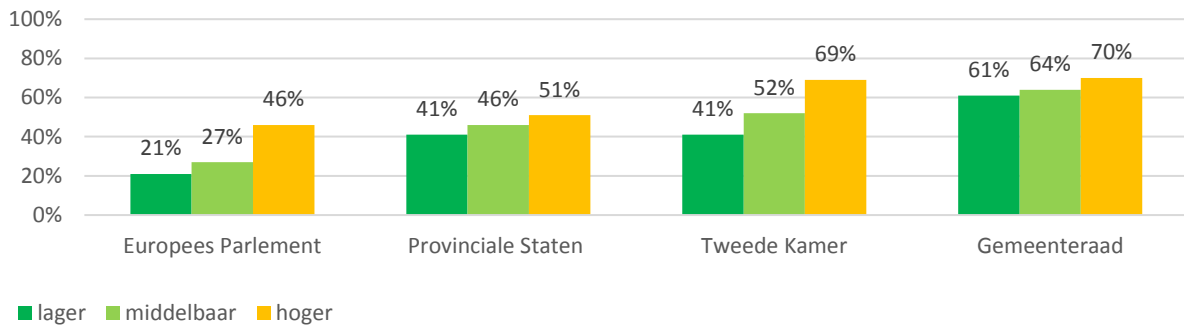
3.2 Lager opgeleiden meer vertrouwen in dichtbij overheid

Het vertrouwen in de overheid is onder lager opgeleiden lager dan onder hoger opgeleiden. Maar dat verschil neemt toe naarmate de schaal waarop die overheid opereert groter is. In het Europees parlement hebben hoger opgeleiden ruim twee keer zo veel vertrouwen als lager opgeleiden (46 versus 21%, factor 2,2), voor de Tweede Kamer is dat factor 1,7 (69% versus 41%). Voor de gemeenteraad is het 'verval' het laagst (70% versus 61%, factor 1,15), gevolgd door de Provinciale Staten (51% versus 41%, factor 1,24).

⁵ COB 2018/3 (SCP)

Figuur 3.2

Hoeveel vertrouwen heeft u in: (% vertrouwen naar opleiding)

3.3 Voldoende bestaansrecht voor Eerste Kamer en Provinciale Staten

Er is nog steeds voldoende bestaansrecht voor de Eerste Kamer en Provinciale Staten.

Slechts 15 procent van de burgers is het eens met de stelling dat de Eerste Kamer moet worden afgeschaft, twee derde (65%) is het hiermee oneens. In 2015 was een iets groter deel het hiermee eens (21%), maar het aandeel 'oneens' was ook toen twee derde.

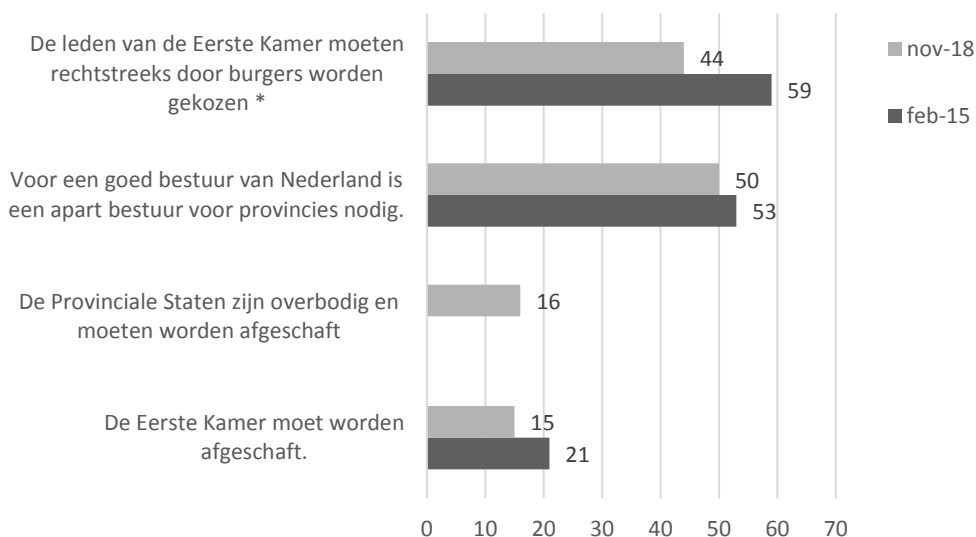
Eveneens een minderheid (16%) wil de Provinciale Staten afschaffen, 59% is het met de stelling oneens en 25 procent weet het niet. (In 2015 niet gesteld).

Omgekeerd is de helft van de kiezers van mening dat 'Voor een goed bestuur van Nederland een apart bestuur voor provincies nodig is'. Een kwart (26%) is het hiermee oneens en nog eens 25 procent weet het niet. De verschillen met 2015 zijn klein.

In 2015 zagen we nog een ruime meerderheid (59%) die wilde dat leden van de Eerste Kamer niet langer zouden worden gekozen door de leden van Provinciale Staten, maar rechtstreeks door de kiezers. Deze democratische vernieuwingsdrang is aanzienlijk getemperd: nog 44 procent is het met deze stelling eens.

Figuur 3.3

Stellingen m.b.t. PS en Eerste Kamer (% eens, november 2018 versus februari 2015)

* Volledige stelling: De leden van de Eerste Kamer moeten niet langer worden gekozen door de leden van Provinciale Staten. Voortaan moeten burgers in verkiezingen zelf de leden van de Eerste Kamer kunnen kiezen.

4. Onderzoeksverantwoording

I&O Research voerde dit landelijk representatieve onderzoek uit onder 3.145 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek liep van 22 tot en met 27 november 2018.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. Het grootste deel van de deelnemers (94 procent) is afkomstig uit het I&O Research Panel (n=2.965). Daarnaast zijn 180 deelnemers (6 procent) via PanelClix benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij de belangrijkste uitkomsten is er sprake van een marge van plus of min 1 à 2 procent (of: 1 à 2 zetels). Bij de score voor de VVD (17,1 procent) is er bijvoorbeeld sprake van een marge van plus of min 1,5 procent. Met 95 procent betrouwbaarheid kunnen we stellen dat de VVD scoort tussen de 15,6 en 18,6 procent. In zetels vertaald betekent dat – in het geval van de VVD – een verschuiving van drie of meer zetels significant is. Bij de kleinere partijen is de onzekerheidsmarge kleiner.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten uit het I&O Research Panel geen vergoeding.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het zevende marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2017).

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

